

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Tradenomi
Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Sara Murmann

Yrittäjän vastuu kuntokeskustoiminnassa

Opinnäytetyö 2015

Tiivistelmä

Sara Murmann

Yrittäjän vastuu kuntokeskustoiminnassa, 40 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Opinnäytetyö 2014

Ohjaajat: lehtori Raili Toikka, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä asioita yrittäjän tulee ottaa huomioon kuntokeskuksen pitämisessä ja mitkä ovat hänen vastuunsa palveluntarjoajana ja työnantajana. Työn varsinainen tarkoitus on tarjota tietoa kuntokeskuksen perustamisesta kiinnostuneille, jotta alan keskeisimmät asiat ovat yrittäjälle alusta asti selkeitä. Opinnäytetyössä olevan tiedon avulla aloittava yrittäjä ymmärtää kuntokeskuksen pitämiseen liittyvän vastuun ja voi kehittää sen avulla toimintansa laatua alusta asti.

Työ sai alkunsa sen ajankohtaisuuden ja oman harrastuksen kautta. Kuntosaliharrastaminen ja terveelliset elämäntavat ovat nousseet lähes muoti-ilmiöksi: vahvaa kehoa ihannoidaan ja kuluttajille markkinoidaan enistä enemmän terveysvaikutteisia elintarvikkeita. Kiinnostusta työhön lisäsi myös mediassa aika ajoin uutisoidut kuntokeskusten epäreilut sopimusehdot ja liikunta-alan puuttuva työehtosopimus.

Opinnäytetyö ei ole liiketoimintasuunnitelma, eikä se käsittele tavallisia yrityksen perustamiseen liittyviä toimia. Ideana on keskittyä antamaan selkeä ja kokonaisvaltainen kuva alaa koskevasta lainsäädännöstä ja siitä, kuinka lain tulisi näkyä kuntokeskuksen arjessa. Työ kattaa kuntokeskuksen perustamiseen tarvittavat luvat ja ilmoitukset, toiminnan turvallisuuden, työntekijöiden palkkauksen, asiakkaiden kanssa tehtävät sopimukset sekä elintarvikkeiden ja ravintolisien myynnin.

Työ on teoriapohjainen ja lähteinä työssä sovellettiin lainsäädäntöä, kirjallisuutta, alan internet –lähteitä, sekä kuntokeskusyrittäjän sähköpostitse lähettämiä vastauksia Käytetyt lähteet ollaan nivottu yhdeksi selkeäksi kokonaisuudeksi, jossa otetaan huomioon toiminnan perusasiat.

Asiasanat: kuntokeskus, kuntosali, vastuu, yrittäjyys, yrityksen perustaminen

Abstract

Sara Murmann

Entrepreneur's responsibility in fitness centre business, 40 pages

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialization of Corporate and Financial Law

Bachelor's Thesis 2014

Instructor: Ms Raili Toikka, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of the thesis was to find out the entrepreneur's responsibilities in fitness centre business. The main idea of the study was to identify and summarize the most common points in the line of business and offer information for those who are interested in establishing a fitness centre. The information in this study is planned to help the fitness centre's owner so that he can develop the business right from the beginning or during his entrepreneurship.

Motive for choosing this subject was based on author's own hobby and interest. The subject is also current, since in the past couple of years fitness and health have become more and more popular among the people. Also news concerning the missing collective agreement in the field of physical education and contracts between fitness centres and consumers aroused interest in the subject.

The thesis is not a business plan nor it deals with the issues about starting up a company. The aim is to clarify the legislations of fitness centre and what they mean in practise. The thesis contains information on the licenses and notifications when starting up a business, safety issues, employment, contracts between customer and fitness centre and food supplement selling.

Information applied in the thesis was based on legislation, literature, guidelines, Internet sources and fitness centre entrepreneur's interview which was received via e-mail. As a result the thesis includes useful and understandable information about fitness centre entrepreneurship and the owner's responsibilities.

Keywords: fitness centre, gym, responsibility, entrepreneurship, establishing a company

Sisältö

1	Johdanto.....	5
1.1	Työn tausta ja tavoitteet.....	5
1.2	Tutkimusongelma ja tutkimusmenetelmä.....	6
2	Kuntokeskuksen perustaminen.....	7
2.1	Toiminnasta tehtävä ilmoitus	8
2.2	Vakuutukset	8
2.2.1	Vastuuvakuutus.....	8
2.2.2	Muut vakuutukset	9
2.3	Kuntosalilaitteiden hankinta	10
2.4	Huoneisto.....	11
2.5	Musiikki	12
3	Kuntokeskuksen turvallisuus	13
3.1	Valvonta.....	14
3.2	Riskit.....	14
3.3	Turvallisuusasiakirja.....	16
3.4	Kuntosalilaitteet	19
3.5	Onnettomuuskirjanpito	20
3.6	Asiakkaiden opastus	21
4	Työntekijöiden palkkaus	22
4.1	Työehtosopimus	23
4.2	Työsopimus	24
4.3	Työntekijöiden koulutus	25
5	Kuntokeskuksen jäsenyys ja sopimukset.....	26
5.1	Asiakkaalle annettavat tiedot	27
5.2	Sopimus.....	28
5.3	Sopimusehtojen muuttaminen	29
5.4	Sopimuksen irtisanominen.....	31
6	Elintarvikkeet ja ravintolisät	32
6.1	Ilmoitukset.....	32
6.2	Valvonta.....	33
7	Yhteenveto	33
8	Lähteet.....	36

1 Johdanto

1.1 Työn tausta ja tavoitteet

Tässä työssä käsitellään, mitä yrittäjän tulee ottaa huomioon palvelun tarjoajana kuntokeskusta perustettaessa sekä mitkä ovat hänen vastuunsa tavallisimmissa kuntokeskuksen toimintaan liittyvissä käytänteissä. Ideana on antaa selkeä ja kokonaisvaltainen kuva alaa koskevasta lainsäädännöstä ja kuinka sen tulisi näkyä yrittäjän ja kuntokeskuksen arjessa. Työ on tehty aloittavaa yrittäjää silmälläpitäen ja aiheet on kirjoitettu mahdollisimman helppolukuisiksi, jotta myös asiaan perehtymättömän on helppo saada aiheesta yleiskäsitys. Opinnäytetyö koskee kuitenkin vain kuntokeskustoimintaa, jolloin tavallisimmat yrityksen perustamiseen ja toiminnan pyörittämiseen liittyvät menetelmät, kuten esimerkiksi verotus ja toiminnan rahoittaminen, on rajattu pois.

Idea työhön syntyi oman kuntosaliharrastuksen kautta ja haluna toimia tulevaisuudessa liikunta-alalla. Aihetta pohtiessani oli selvää, että työn on koskettava jollain tapaa omaa elämääni, jotta mielenkiinto työn tekemiseen säilyy alusta loppuun saakka. Toinen kriteeri aiheelle oli suuntautumisvaihtoehtoni, yritys juridiikan, linkittyminen työhöni. Ennen aiheen valintaa perehdyin tehtyihin opinnäytetöihin, jotka koskivat kuntosalin liiketoimintasuunnitelmia. Opinnäytetöissä juridista puolta oli käsitelty vähän tai ei ollenkaan, ja siitä sain idean työhöni.

Aihe on ajankohtainen, sillä kuntosaliharrastamisesta ja terveellisistä elämäntavoista on tullut viime vuosina entistä suosittuempaa. Nykyään tervettä ja vahvaa kehoa ihannoidaan ja tämä taas on johtanut jonkinlaiseen fitness-buumiin. Sosiaalinen media ja televisio tarjoavat loputtomasti erilaisia treenikuvia- ja ohjelmia, ja terveellisenä markkinoitujen proteiinipitoisten tuotteiden määrä on kuluttajien keskuudessa lisääntynyt (Helsingin Sanomat, 7.11.2014). Uskon, että tämänhetkinen ilmiö näkyy myös kuntokeskusten käytön lisääntymisenä.

Liikunta on myös yhä selkeämmin elämäntyyli- ja identiteettikysymys, etenkin kuluttamiseen tottuneille sukupolville. (Liikunta-alan yrittäjyyden kehittämisstrategia –ohjausryhmä; Heikkala; Koivisto, 2010, 40.)

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisun (2014a) mukaan liikunta-ala on ollut Suomessa useita vuosia kasvussa taantumasta huolimatta. Liikunta-alalla on yli 5,5 miljardin euron markkinat, joten sen suosiota ei voida kiistää. Julkaisun mukaan syitä kasvuun ovat esimerkiksi elintapasairauksien hoito ja ennaltaehkäisy, terveystietoisuuden leviäminen, liikunnallinen elämäntapa sekä tavoitteellinen harrastaminen. Liikunta-ala on käsitteensä suuri ja siihen liittyviä toimialoja on kymmenen, joista kuntokeskus on yksi. Vuonna 2009 tehdyssä tutkimuksessa yksityisiä kuntokeskuksia oli Suomessa 441 kappaletta. Julkaisu oli ensimmäinen tehty tilastotutkimus kuntokeskustoimialasta. (Liikunta-alan yrittäjyyden kehittämisstrategia –ohjausryhmä., Heikkala J., Koivisto N., 2010, 45; Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014a)

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on teoriapohjainen ja sen teoreettisena viitekehyksenä voidaan pitää työssä käytettyjä eri lakeja ja asetuksia. Yrityksen perustamista sivutaan työn alussa, jotta muut alaan liittyvät vaatimukset tuntuvat loogisemmilta lukea. Työ etenee aikajärjestyksessä toiminnan aloittamisesta ravintolisien myyntiin.

Lähteinä opinnäytetyössäni käytän lakipykälää ja asetuksia, kirjallisuutta, kuntokeskusyrittäjän sähköpostitse lähettämiä vastauksia ja luotettavia internet - lähteitä, jotka ovat pääasiassa erilaisia julkaisuja. Lähteet on nivottu yhdeksi kokonaisuudeksi, jolloin erillistä haastatteluasiota ei työssä ole. Kuntokeskuksen toiminnasta ei entuudestaan löytynyt lähdemateriaalia, joten työssä on kerätty hajanainen aineisto yksien kansien väliin.

Työ on rajattu koskemaan kuntokeskustoimintaa ja siihen liittyviä juridisia edellytyksiä. Työssä käydään toiminnanharjoittajaa ja kuntokeskusta velvoittavia lakipykälää läpi ja niiden tarkoitusta avataan, jotta lukijan on helppo ymmärtää, kuinka kyseinen laki näkyy yritystoiminnassa. Lakien lisäksi tekstiin on liitetty kuntokeskusyrittäjän vastauksia, joiden avulla saadaan ammattilaisen kokemus ja näkökulma esiin.

2 Kuntokeskuksen perustaminen

Kuntokeskuksen ideana on tuottaa monipuolisia liikunta- ja hyvinvointipalveluja eri asiakasryhmille. Tavallisen kuntosalin lisäksi tarjottavia palveluita voivat olla esimerkiksi ohjatut ryhmäliikuntatunnit, personal trainer –palvelut, fysioterapia- ja hierontapalvelut tai solarium. Kuntokeskusta perustettaessa lähtökohtana on toimiva liikeidea ja halu toimia yrittäjänä. Kuntokeskuksen perustaminen kuntosalin sijaan on nykypäivänä kannattavampaa, sillä keskuksen avulla saavutetaan laajempi asiakaskunta. Kunnat tarjoavat harvemmin täyden palvelun liikuntapalveluita saman katon alta, joten kuntokeskukset ovat usein yrittäjien perustamia.

Kuntokeskuksen perustamiseen ei ole vähimmäisvaatimuksia, vaan liikunta-alan yrittäjäksi voi ryhtyä kuka tahansa koulutuspohjasta riippumatta. (Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.) Liikunta-alan kokemuksesta on toiminnassa hyötyä, sillä se antaa toiminnalle pohjan ja asiakkaiden neuvonta helpottuu. Esimerkiksi personal trainer- ja fysioterapiakoulutus tai muu liikuntaan ja hyvinvointiin liittyvä kokemus helpottaa yrityksen perustamisessa ja toiminnassa. Liikunta-alan koulutus ei kuitenkaan ole pakollista, sillä yrittäjä voi palkata alan asiantuntijoita myös yrityksensä ulkopuolelta.

Yrityksen perustamiseen liittyy yhtiömuodon valinta. Muodon valintaan vaikuttavat esimerkiksi perustajien lukumäärä, varallisuus ja verotus. Useat kuntokeskukset ovat yritysmuodoltaan osakeyhtiöitä. Osakeyhtiön valinta on järkevää, mikäli yritystoiminta on laajaa ja se vaatii paljon pääomaa. Osakeyhtiö on myös verotuksellisesti edullinen vaihtoehto, mikäli yritys menestyy. Tämän lisäksi osakeyhtiön voi perustaa yksin tai ryhmässä. Mikäli yritysmuodon valinnassa päädytään osakeyhtiöön, tulee yrittäjän laatia yhtiöjärjestys, pitää perustamiskokous, järjestää osakkeiden merkintä, nimetä hallitus ja tilintarkastaja ja järjestää yhtiökokous vuosittain. Tämän lisäksi kaupparekisteriin tulee tehdä ilmoitus yrityksen perustamisesta sekä liittää ilmoitukseen perustamiskokouksen pöytäkirja. (Osakeyhtiölaki 2006/624; Puustinen, 2006, 94-103.) Perustamiseen vaaditaan muitakin ilmoituksia, kuten ilmoittautuminen kaupparekisteriin ja verottajalle. Yrittäjän on myös hankittava lakisääteinen

yrittäjäeläkevakuutus (YEL) ja työntekijöiden eläkevakuutus (TyEI) sekä järjestettävä heille työterveyshuolto. (Infopankki 2014.)

2.1 Toiminnasta tehtävä ilmoitus

Kuluttajaturvallisuuslain (2011/920) 6§:n mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen kuntokeskustoiminnan aloittamista kirjallinen ilmoitus kunnan valvontaviranomaiselle. Yrittäjän ei kuitenkaan tarvitse odottaa hyväksyvää vastausta, vaan kuntokeskustoiminta voidaan aloittaa heti, kun ilmoitus viranomaiselle on lähetetty. Ilmoitukseen tulee liittää kuntokeskuksen yhteystietojen lisäksi kuvaus palvelusta, eli mitä palveluita yritys tarjoaa. Tämän lisäksi yrittäjä kirjaa ilmoitukseen palveluun liittyvät riskit ja kuinka niihin on varauduttu. (Tukes 2013.)

2.2 Vakuutukset

Kenen tahansa yrittäjän kannattaa solmia toimintaa aloittaessa vakuutus sopimuksia, joilla turvataan henkilö- ja omaisuusvahinkoja. Osa yritystoiminnan vakuutuksista on lakisääteisiä, kuten esimerkiksi yrittäjän ja työntekijöiden eläkevakuutukset ja osa vapaaehtoisia, kuten yrittäjän oma tapaturmavakuutus. (Sutinen & Viklund 2004, 190.)

Varsinkin liikunta-alalla henkilötapaturmat voivat olla yleisiä. Toisaalta yrittäjä voi joutua korvausvelvolliseksi, mikäli asiakas liukastuu esimerkiksi kuntokeskuksen ulkoportilla. Kuntokeskusyrittäjän on mietittävä toimialaansa ja toimintansa laajuutta sekä sitä, kannattaako yrityksen ottaa myös vapaaehtoisia vakuutuksia, mikäli toiminnasta aiheutuvat riskit ovat keskimääräistä korkeammat.

2.2.1 Vastuuvakuutus

Yritystoiminnan asiakkaisiin ja esineisiin kohdistuvia vahinkoja varten on olemassa vastuuvakuutus. Vakuutus on suunnattu tilanteille, joissa yrittäjä tai yritys on korvausvelvollinen, edellyttäen, että onnettomuus johtuu huolimattomuudesta tai tuottamuksesta. (Trainer4You 2014.) Vastuuvakuutuksella kuntokeskuksen yrittäjä voi siirtää korvausvelvollisuuden vakuutusyhtiölle, tapahtuipa onnettomuus sitten kuntokeskuksen sisätiloissa tai sen ulkopuolella. (Sutinen & Viklund 2004, 192.)

Vastuuvakuutusta hankittaessa on hyvä tehdä selväksi, mihin asti vakuutusyhtiö ja yrittäjä ovat korvausvelvollisia. Vastuuvakuutuksen hankkiminen on viisasta ja siitä on yrittäjälle ja yritykselle suuri hyöty, sillä sen avulla voidaan pienentää toiminnan riskejä. Mikäli asiakas loukkaisi itsensä esimerkiksi kuntokeskuksen pihalla, vakuutusyhtiö selvittää yrityksen puolesta, onko kuntokeskus korvausvelvollinen tapahtuneesta vahingosta. Tämän lisäksi vakuutusyhtiö voi neuvotella yrityksen puolesta vahingonkorvausta vaativan tahon kanssa ja hoitaa mahdolliset oikeudenkäyntikustannukset. (Sutinen & Viklund 2004, 192.)

2.2.2 Muut vakuutukset

Vastuuvakuutuksen lisäksi kuntokeskusyrittäjän kannattaa hankkia myös muita vakuutuksia. Tapaturmavakuutus sekä yrittäjän ja työntekijöiden eläkevakuutukset ovat pakollisia ja niiden lisäksi on joukko muita vakuutuksia, jotka yrittäjän saattaa olla hyvä ottaa. Kuntosalitoimintaa ajatellen yrittäjän olisi hyvä hankkia vahinkovakuutus, joka korvaa esimerkiksi murron, palon tai vesivahingon aiheuttamat vahingot kuntosalilaitteille ja tiloille. (Puustinen 2006, 143.) Itseään varten kuntokeskusyrittäjä voi ottaa sairauskuluvakuutuksen, jonka ansiosta yrittäjä pääsee tarvittaessa nopeasti hoitoon ja takaisin töihin. (Trainer4You 2014.)

Suurempia onnettomuuksia, kuten esimerkiksi tulipaloa varten, kuntokeskuyrittäjän kannattaa ottaa keskeytysvakuutus. Se ei ole pakollinen, mutta kattaa yritykselle toiminnan keskeytyksestä aiheutuneet kiinteät kulut ja menetetyt nettovoiton. Mikäli kuntokeskuksessa tapahtuisi suuri vahinko, ei toimintaa pystyttäisi onnettomuuden takia jatkamaan heti. Tämä aiheuttaa kuntokeskukselle välitöntä tappiota. Vakuutus ei kuitenkaan korvaa toiminnallisia kuluja, kuten maksamattomia palkkoja. Kuntokeskukselle keskeytysvakuutus saattaa olla tarpeellinen. (Sutinen & Viklund 2004, 192.)

Yrittämiseen kuuluu sopimusten solmiminen eri tahojen kanssa. Kuntokeskustoiminnassa sopimuksia tehdään niin asiakkaiden kuin muiden yritysten kanssa. Asiakkaiden kanssa tehtävät sopimukset koskevat yleensä kuntosalin jäsenyyttä ja muiden yritysten kanssa tehtäviä sopimuksia, esimerkiksi laitteiden ja koneiden hankintaa. Oikeusturvavakuutuksella yrittäjä voi suojautua

sopimusriidoista aiheutuneisiin oikeudenkäyntikuluihin, oli sopimus tehty sitten kuluttajan tai toisen yrityksen kanssa. Yrittäjän on kuitenkin huomioitava se, että vakutus kattaa ainoastaan ne riidat, jotka ovat syntyneet vakutuksen voimassoloaikana. (Puustinen 2006, 143.)

Asiakkaita varten ei tarvitse olla erillisiä vakuutuksia, mutta tarvittaessa kuntokeskus voi hankkia erillisen potilasvakuutuksen. Potilasvakuutus kattaa asiakkaalle sattuneen tapaturman, josta kuntokeskus on vastuuvollinen. Vastuuvakuutuksella ei välttämättä pystytä korvaamaan sairauskohtauksesta johtuvia onnettomuuksia, joten asiakkaita voidaan kehottaa hankkimaan oma tapaturmavakuutus. Yrittäjän on myös mahdollista asettaa joillekin palveluille vaatimustaso asiakkaan vakuutuksista. Tällainen vakuutus on hyvä olla silloin, kun asiakas käyttää kuntokeskuksen personal trainer –palveluita. Tällöin vakuutus kattaa kuntokeskuksessa asiakkaalle tapahtuneet onnettomuudet, jotka johtuvat asiakkaan terveydentilasta. (Trainer4You 2014; Työ- ja elinkeinoministeriö 2014b, 10; Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

2.3 Kuntosalilaitteiden hankinta

Kuntokeskuksen yksi olennaisimmista hankinnoista on kuntosalilaitteet- ja välineet. Kuntosalilaitteita ovat esimerkiksi erilaiset painoharjoittelulaitteet, kuten painopakalaitteet, vipuvarsilaitteet, penkit, telineet, irtopainot, ja toiminnalliseen harjoitteluun tarkoitettut laitteet. (Qicraft 2014c.) Tämän lisäksi laitteita on myös aerobiseen harjoitteluun, kuten juoksumatot, kuntopyörät, crosstrainerit ja stepperit. (Qicraft 2014b.) Muita välineitä ovat esimerkiksi kahvakuulat, levypainot, jumppapallot ja kuminauhat.

Usein toimintaa aloitettaessa pääomaa on käytössä rajallisesti, eikä sen sitominen laitteisiin ole toiminnan kannalta järkevintä. Isommat laitehankinnat, kuten painoharjoitteluun ja aerobiseen harjoitteluun tarkoitettut koneet, hankitaan useimmiten rahoitussopimuksin. Kuntokeskuksen yhdeksi haasteeksi saattaa nousta tällä hetkellä lainaehtojen kiristyminen, joka vaikeuttaa pankkilainan saamisen. Laitteet voidaan hankkia myös esine- eli reaali- eli vakuutta käyttäen. Yleensä tällaisen panttauksen kohteena on arvopaperi, joka annetaan otetun

velan vakuudeksi. Reaalivakuuden käyttäminen rajoittaa kuitenkin kuntokeskuksen investointimahdollisuutta. Pienemmät harjoitteluvälineet ovat isoja kuntosalilaitteita edullisempia, joten ne voidaan hankkia suoraan kassavirrasta. (Suojanen, Ojajärvi, Savolainen, Vainio & Vanhanen 2009, 222; Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

2.4 Huoneisto

Erilaisia tiloja kuntokeskuksissa ovat muun muassa ryhmäliikuntasali, kuntosali, pukeutumis- ja peseytymistilat. Kuntokeskuksen tilojen tulee olla turvallisia ja viihtyisiä, mutta näiden lisäksi tiloille on asetettu muitakin vaatimuksia. Huoneiston on oltava merkittynä rakennuspiirrustuksissa liikehuoneistoksi ja sen on oltava kuntokeskuksen käyttötarkoitukseen soveltuva. Toiminnasta ei myöskään saa aiheutua häiriötä muihin tiloihin ja huoneistoihin, joten kunto- ja ryhmäliikuntasali sekä välineet on sijoitettava sen mukaisesti. Kuntosalivälineiden ja -laitteiden sijoittelussa tulisi tämän lisäksi muistaa se, että tilaratkaisut tukevat yritystoimintaa huoltotarpeet huomioiden ja että pintamateriaalit ovat kulutusta kestäviä ja siivouksen kannalta helposti puhtaana pidettäviä. (Oulun seudun ympäristötoimi 2012; Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Kuntokeskuksen tilat tulisi suunnitella asiakkaiden tarpeet huomioiden. Kuntosalilta ja muilta liikuntatiloilta tulisi ainakin olla erillinen juomavesipiste sekä omat käymälät, pukeutumis- ja peseytymistilat naisille ja miehille. Pukeutumis- ja peseytymistilojen kokoon vaikuttaa kuntokeskuksen kävijämäärä, joten tilat voidaan mitoittaa sen perusteella. Yrittäjän kannattaa sijoittaa siisteihin ja toimiviin pukeutumistiloihin, sillä ne vaikuttavat kuntokeskuksen viihtyvyyteen. Kuntokeskuksen pukeutumistiloissa on usein asiakkaille omat isot lukolliset kaapit, joissa voidaan säilyttää vaatteita ja muita tavaroita. Mikäli pukeutumistiloissa ei ole tilaa isoille kaapeille ja kuntokeskuksen ympäristö on turvallinen, asiakkaita varten riittää penkinaulaukko ja pieni lokerikko arvotavaroita varten. (Silvergym 2011, 37; Oulun seudun ympäristötoimi 2012.)

Kuntokeskuksissa erittäin tarkkaa on sisäilman ja ilmanvaihdon toimivuus. Ilmanvaihdon on oltava tehokasta, sillä kuntosalilla ja ryhmäliikuntatunneilla voi olla samaan aikaan monia kymmeniä asiakkaita. Sisäilman lämpötila vaihtelee kuntokeskuksissa eri toimintojen vuoksi. Varsinkin kunto- ja ryhmäliikuntasaleilla lämpötila voi muuttua päivän aikana monta astetta asiakkaiden kävijämäärän vuoksi. Eri vuodenaajat asettavat myös omat vaatimuksensa. Kesäisin lämpötila saattaa nousta yli kolmenkymmenen asteen ja liikuntatiloissa lämpötilan vaihteluväli saa olla 17 - 24 °C. Suomen rakentamismääräyskokoelma D2:n mukaan kuntokeskuksen ilmanvaihdon tulee olla ohjailtavissa tarpeen mukaan. Ohjailtava ilmanvaihto turvaa sen, että asiakasmäärästä tai säästä johtuva lämpötilavaihtelu saadaan pidettyä sopivana. (D2 Suomen rakentamismääräyskokoelma 2012, 28; Oulun seudun ympäristötoimi 2012; Naturvention 2013.)

2.5 Musiikki

Musiikki kuuluu olennaisesti kuntokeskuksen toimintaan ja sen esittäminen on aina luvanvaraista. Kuntokeskuksissa musiikkia voidaan soittaa ryhmäliikuntatunneilla ja yleisissä tiloissa, kuten kuntosalilla, vastaanotossa ja pukuhuoneissa. Yleisissä tiloissa soitettavasta äänitemusiikista vaaditaan luvat Teostolta ja Gramexilta musiikin julkisesta esittämisestä. Äänitemusiikilla tarkoitetaan esimerkiksi radiosta tai tietokoneelta soitettavaa musiikkia, joista täytyy maksaa tekijänoikeuskorvaus. Suoritettavan korvauksen määrä riippuu kuntokeskuksen asiakaspinta-alan suuruudesta. Kuntokeskuksen yrittäjä voi tehdä sopimuksen äänitemusiikin soittamisesta esimerkiksi Gramexin kotisivuilla. (Gramex 2014; Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Ryhmäliikuntatunneilla soitettavan musiikin soittamista varten tarvitaan liikunnanohjaajalupa. Osa ohjatuista ryhmäliikuntatunneista voi olla liikunnanohjaajan itse suunnittelema, jolloin myös soitettava musiikki voidaan valita itse. Liikunnanohjaajalupa tarvitaan, mikäli ohjaaja tekee uusia tallenteita äänitteistä, esimerkiksi kopioi musiikkia cd-levyltä tietokoneelle. Lupa on aina henkilökohtainen, joten jokaisen ryhmäliikunannohjaajan tulee hankkia se itse. Ensisijaisesti vastuu luvan hankkimisesta on ohjaajalla, sillä kuntokeskukselle

sen hankkiminen ei ole pakollista. Mikäli kuntokeskuksella on voimassaoleva Liikuntapaikan liikunnanohjaajalupa, ei erillistä ohjaajalupaa tarvita. Tällöin lupa kattaa kaikkien kuntokeskuksessa työskentelevien liikunnanohjaajien tallennustoiminnan ja musiikin käytön osana ryhmäliikuntatuntia. On kuitenkin huomattava, että ryhmäliikuntatunneilla käytettävän musiikin esityslupa on hankittava erikseen. (Teosto 2014b; Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Usein kuntokeskusten ryhmäliikuntatunneilla soitettava musiikki on liikunnanohjaajatoimintaan valmistettuja ammatti- ja erityiskäyttöäänitteitä. Esimerkiksi Les Mills –tunnit ovat valmiita ryhmäliikuntapaketteja, joihin musiikki kuuluu valmiina. Ammattikäyttöön tarkoitetusta musiikista ei tarvita erillistä tallennuslupaa, mutta musiikin esityslupa on hankittava. Lupaa hankittaessa on ilmoitettava kaikki tilat, joissa ryhmäliikuntamusiikkia tullaan käyttämään. Ohjatuilla tunneilla käytettävän musiikin korvaus perustuu ohjattujen tuntien kuukausittaiseen lukumäärään. (Teosto 2014a; Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

3 Kuntokeskuksen turvallisuus

Kuntokeskuksen turvallisuuteen vaikuttavat monet asiat, kuten esimerkiksi toiminnanharjoittajan ammattitaito, riittävä koulutus, turvallisesti suunniteltu ympäristö ja kunnossa olevat kuntosalilaitteet. Turvallisuudella tarkoitetaan kokonaisvaltaista turvallisuutta, jossa kenellekään ei aiheudu fyysistä tai henkistä loukkaantumista. (Kuluttajavirasto 2003, 4.) Palvelun ja siihen sisältyvien koneiden ja laitteiden turvallisuus merkitsee yritykselle toiminnan laatua ja tasokkuutta. (Arvonen 2004, 4.) Kuntokeskusyrittäjän tietotaito vaikuttaa olennaisesti kuntosalin turvallisuuteen, sillä hänen on tunnettava palvelunsa, siihen liittyvät riskit ja kuinka ne voidaan minimoida. Toimintaympäristön turvallisuuden kehittäminen on tärkeä osa yrityksen toimintaa, siinä missä liiketoiminnankin parantaminen (Heljaste, Korkiamäki, Laukkala, Mustonen, Peltonen & Vesterinen 2008, 11.).

Kuluttajaturvallisuuslaissa (2011/920, 5§) on säädetty yleisestä huolellisuusvelvoitteesta, joka koskee palvelun tarjoajia. Tämä tarkoittaa sitä, että kuntokeskusyrittäjä vastaa yrityksen päivittäisestä normaalitoiminnan turvallisuussuunnittelusta. Hänen on varmistuttava siitä, että tarjottava palvelu on turvallinen, eikä siitä aiheudu vaaraa asiakkaille tai heidän omaisuudelleen. Huolellisuusvelvollisuuteen kuuluu liikuntapalvelutoiminnan turvallisuuden lisäksi myös kiinteistön sekä urheiluvälineiden- ja laitteiden huolto ja kunnossapito. (Hyytinen 2012, 6.) Yrittäjän on myös otettava huomioon, että hän ei voi vapautua huolellisuusvelvoitteesta käyttämällä vastuuvapautuslausekkeita tai ilmoittamalla, että palveluun osallistutaan omalla vastuulla. (Tukes 2013.)

Muun henkilökunnan osaaminen ja kouluttaminen on turvallisuuden kannalta tärkeää. Työturvallisuuslain (2002/738, 14§) mukaan esimies vastaa työntekijöidensä perehdyttämisestä vaarojen estämiseksi sekä työstä aiheutuvan turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi. Mikäli toimintatapoihin tulee muutoksia, tulee ennalta opittuja asioita täydentää tarvittaessa. Työntekijöillä täytyy olla perehdytyksen lisäksi riittävä koulutus, jotta asiakkaiden ohjaaminen esimerkiksi laitteiden käytössä ja liikkeiden suorittamisessa sujuu turvallisesti. (Työturvallisuuslaki, 2002/738.)

3.1 Valvonta

Kunnat valvovat kuntokeskusten turvallisuutta ja turvallisuustarkastuksia tekevät valvontaviranomaiset. Turvallisuustarkastuksia voidaan tehdä joko ennalta sovittuna ajankohtana tai pistokokeina. Turvallisuustarkastuksessa kiinnitetään huomiota mm. toiminnassa käytettävien laitteiden ja tilojen turvallisuuteen ja siihen, onko yrittäjä laatinut kuluttajaturvallisuuslain (2011/920, 7§) mukaisen turvallisuusasiakirjan. Mikäli palvelussa havaitaan parannettavaa turvallisuudessa, tulee yrittäjän korjata epäkohta. Tämän jälkeen valvontaviranomainen voi tehdä jälkitarkastuksen, jossa selvitetään, mitä yrittäjä on tehnyt havaitun puutteen korjaamiseksi. (Kuluttajavirasto 2004, 4 - 5)

3.2 Riskit

Riskien määrittäminen ja suunnitelma niiden ennaltaehkäisyyn ja minimoimiseen on osa normaalia yritystoimintaa. Kuntosalitoiminta on arvioitu

kuluttajapalveluksi, joka voi aiheuttaa vähäistä merkittävimpiä riskejä palveluun osallistuvien asiakkaiden turvallisuudelle (Tukes 2013). Riski on käsitteenä monialainen, se voidaan jakaa liike- ja vahinkoriskeihin. Tässä yhteydessä puhutaan vain vahinkoriskeihin kuuluvista henkilövahingoista. Kuntosalitoimintaan, kuten muuhunkin yrittämiseen, kuuluu osana riskienhallinta. Riskienhallinnalla tarkoitetaan tapaa, jolla yrittäjä pyrkii minimoimaan toimintaan kohdistuvat riskit ja niistä aiheutuvat kustannukset. (Sutinen & Viklund 2004, 187-188.) Riskien määrittämisestä on hyötyä monellakin tapaa, sillä sen avulla voidaan poistaa ja vähentää onnettomuuksista aiheutuneita vahinkoja ja turvallisuuden kehittyessä asiakkaat pitävät palvelua laadukkaana. (Tukes 2013.) Tietenkin yrittäjän kannattaa varautua riskeihin myös erilaisin vakuutuksin ja solmimalla asiakkaiden kanssa asianmukaisia sopimuksia.

Aluehallintoviraston (2012, 19 - 20) vuonna 2001 tekemän kuntosalien turvallisuuteen liittyvän alueellisen kuluttajaturvallisuusvalvonnan projektin mukaan suurin vaaran aiheuttaja kuntosalilla on asiakas itse. Kuntosaleilla yleisimmin tapahtuvat vaaratilanteet eivät yleensä johdu puutteellisista harjoitusohjeista tai viallisista laitteista, vaan asiakkaan omasta huolimattomuudesta. Vaaratilanteet aiheutuvat useimmiten asiakkaan virhearvioinneista, esimerkiksi liian suuresta painomäärästä tai liikkeiden väärin suorittamisesta. Näiden lisäksi vaaratilanteita aiheuttavat väärille paikoille jätetyt irtopainot, jotka voivat aiheuttaa kompastumisvaaran. (Aluehallintovirasto 2012, 19 - 20)

Ryhmäliikuntatunneilla onnettomuuksia saattavat aiheuttaa muun muassa asiakkaiden virhearviointit, kompastumiset ja liikuntavälineiden vieminen paikalleen kesken tunnin. Ohjatuilla liikuntatunneilla ei kuitenkaan tapahdu yhtä useasti onnettomuuksia kuin kuntosalilla, sillä tunneilla asiakkaita ohjaa ammattilainen, joka opastaa ja neuvoo liikkeiden suorittamisessa. Ammattitaitoinen ohjaaja huomaa asiakkaan tekemät mahdolliset asentovirheet ja korjaa ne heti tunnin aikana.

3.3 Turvallisuusasiakirja

Ennen toimintansa aloittamista yrittäjän on laadittava kuluttajaturvallisuuslain (2011/920, 7§) mukainen turvallisuusasiakirja. Turvallisuusasiakirja on kirjallinen suunnitelma siitä, kuinka toiminnanharjoittaja on varautunut riskeihin, hätätilanteisiin ja niiden hallintaan. Yrittäjä laatii turvallisuusasiakirjan lähinnä itseään varten, joten sitä ei tarvitse toimittaa viranomaiselle, ellei sitä nimenomaisesti pyydetä (Tukes 2013). Asiakirjan ideana on koota yhteen yrityksen turvallisuutta edistävät toimintatavat, suorituspaikkojen olosuhteet, toimintamuodot, vastuuhenkilöt ja työnjaot eri toimijoiden kesken. Huolellisesti laadittuna turvallisuusasiakirja helpottaa esimerkiksi uusien työntekijöiden perehdyttämisessä ja ennaltaehkäisemällä mahdollisia onnettomuuksia (Arvonen 2004, 11 – 12).

Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto teki vuonna 2013 alueellisen valvontaprojektin, jonka tarkoituksena oli parantaa kuntosalien turvallisuutta ja lisätä toiminnanharjoittajien tietoisuutta lainsäädännön velvollisuuksista. Valvontaprojektin tulosten mukaan suurimmat puutteet kuntosalien turvallisuudessa koskivat turvallisuusasiakirjan laadintaa ja sen päivittämistä. Projektissa tarkastettiin 54 % (96 kpl) toimialueen kuntosaleista. Turvallisuusasiakirjaa koskien huomautettavaa oli yli puolelle kuntosaleista. Osassa kuntosaleja turvallisuusasiakirjaa ei ollut päivitetty muutosten myötä, kun taas osa ei ollut laatinut sitä ollenkaan. (Aluehallintovirasto 2014.)

Aluehallintoviraston valvontaprojekti koski ainoastaan osaa Pohjois-Suomen kuntosaleista, joten koko Suomen tilanne voi olla vieläkin hälyttävämpi. Mikäli muidenkin alueiden kuntosalien turvallisuuden valvontaprojektit antaisivat saman tuloksen, olisi monella kuntosalilla ja -keskuksella parannettavaa turvallisuudessa. Turvallisuusasiakirjan laatiminen on kuntosaliyrittäjälle pakollista, mutta koska toiminnanharjoittajan ei tarvitse toimittaa turvallisuusasiakirjaa valvontaviranomaiselle, kynnyksensä saattaa laskea. Jotta voitaisiin varmistua siitä, että jokaisella kuntosalilla ja -keskuksella on turvallisuusasiakirja, tulisi yrittäjällä olla lainmukainen velvollisuus sen toimittamiseen ennen toiminnan aloittamista. Toisaalta turvallisuusasiakirjan

päivittämistä olisi hankalampi valvoa, ja sen takia se jäisi yrittäjän omantunnon varaan.

Yleensä kuntokeskuksilla on tavallisen kuntosaliharjoittelun lisäksi ohjattuja ryhmäliikuntatunteja. Toiminnanharjoittajan on kuluttajaturvallisuuslain (2011/920, 7§) mukaan mahdollista teettää kuntosalille ja ryhmäliikuntatiloihin yksi yhteinen turvallisuusasiakirja, jossa molempien turvallisuuteen liittyvät erityispiirteet on otettu huomioon. Kuntosaliryttäjälle turvallisuusasiakirjan laatimisesta on hyötyä, sillä sen avulla voidaan parantaa asiakkaiden turvallisuutta ja tätä kautta kehitetään oman toiminnan laatua. Sen laatiminen ei kuitenkaan poista tai siirrä yrittäjän vastuuta toiselle tai kolmannelle taholle, vaan vastuu yrittäjällä pysyy koko palveluketjun ajan. Turvallisuusasiakirja kertoo siitä, että yrittäjä on miettinyt ja tunnistanut palvelunsa riskit ja varautunut niihin erilaisilla toimenpiteillä. (Tukes 2013).

Yrittäjän ei tarvitse asettaa turvallisuusasiakirjaa asiakkaiden nähtäville, mutta hän on kuitenkin kuluttajaturvallisuuslain (2011/920, 9§) mukaan velvollinen antamaan asiakkaille turvallisuuden kannalta varoituksia ja ohjeita, jotta he pystyvät arvioimaan palvelun turvallisuuden. Sen sijaan muulle henkilökunnalle turvallisuusasiakirja pitää esittää ja varmistaa, että sen sisältö on ymmärretty. Mikäli turvallisuusolosuhteisiin tulee muutoksia, ne tulee päivittää turvallisuusasiakirjaan. (Kuluttajavirasto 2003, 6).

Turvallisuusasiakirjan sisältö riippuu toiminnan laajuudesta, johon se täytyy suhteuttaa. Toimintaan liittyvien vaarojen määrittäminen on ensimmäinen askel turvallisuusasiakirjan laatimisessa. Kun vaarat on määritetty, tulisi yrittäjän pohtia niiden todennäköisyys ja seuraus toimintaan ja asiakkaisiin. Tämän jälkeen voidaan tehdä suunnitelma vaarojen todennäköisyyden pienentämiseksi, poistamiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. (Kuluttajavirasto 2003, 7.) Kuntosalilla mahdollisia vaaroja ovat esimerkiksi toimintaohjeiden noudattamatta jättäminen, sairaskohtaukset, tulipalo, asiakkaiden virhearvioinnit omasta kunnostaan ja kestävydestään, kuntolaitteissa ilmenevät viat, irtopainot ja harjoitteluvälineet, jotka voivat aiheuttaa kompastumisvaaran. (Akaan kaupunki 2014, 1.)

Yrittäjän on hyvä kiinnittää säännöllisesti huomiota turvallisuuteen ja sen tilanteeseen kehityksen seurannan ja suunnan määrittämiseksi (Heljaste ym. 2008, 11.) Tarvittaessa yrittäjän on mahdollista saada ulkopuolista apua turvallisuusasiakirjan suunnittelussa ja laadinnassa. Jotta yrittäjä hyötyisi asiakirjasta, hänen olisi hyvä osallistua sen laadintaan, sillä hän tuntee palvelunsa ja yrityksensä toimintatavat parhaiten. Tällä tavoin turvallisuusasiakirjasta tulee realistinen ja toimintaa palveleva. (Arvonen 2004, 10.)

Valtioneuvoston asetuksessa eräitä kuluttajapalveluita koskevassa turvallisuusasiakirjassa (1110/2011, 2§) on annettu sisältöohje turvallisuusasiakirjan laatimiseksi.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan kuntokeskuksen turvallisuusasiakirjassa tulisi olla ainakin palvelun tarjoajan nimi, yhteystiedot ja henkilöt, jotka vastaavat kuntokeskuksen turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Asiakirjaan kirjataan myös toiminnasta aiheutuvat mahdolliset riskit ja niiden arvioidut seuraukset, sekä miten yrityksessä on varauduttu niihin konkreettisesti. Listasta täytyy käydä ilmi, kuinka henkilöstö on koulutettu ja perehdytetty kuntokeskuksen turvallisuusasioihin. Tilojen, koneiden ja muun välineistön sekä niiden huolto- ja kunnossapitovaatimuksista tulee olla määriteltynä asiakirjaan, kuten myös mahdolliset palveluun liittyvät olosuhterajoitukset. Turvallisuusasiakirjasta on käytävä ilmi ohjattuihin liikuntaryhmiin osallistuvien enimmäismäärä. Mikäli jokin palvelu vaatii asiakkailta tiettyä terveydentilaa, fyysistä kuntoa, kokemusta, koulutusta tai muita vastaavia vaatimuksia, pitää niiden olla kirjattuna asiakirjaan. Myös työntekijöiden turvallisuus tulee olla huomioituna ja se, kuinka onnettomuudet kirjataan, ja miten kerättyä tietoa hyödynnetään turvallisuuden parantamisessa. Näiden lisäksi asiakirjaan tulee olla määriteltynä menettely kuluttajaturvallisuuslain 8§:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi, sekä kuinka ja mitä tietoja palvelusta saatetaan asiakkaiden tietoon ja miten nämä tiedot annetaan.

3.4 Kuntosalilaitteet

Toiminnanharjoittaja vastaa tilojen ja palvelun turvallisuuden lisäksi myös käytettävien kuntosalilaitteiden ja –välineiden turvallisuudesta. Kuntosalilaitteiden osalta ei ole säädetty erillistä lainsäädäntöä, mutta niihin sovelletaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tarkastuslistojen mukaisia ohjeita ja niiden vaatimukset on määritelty seitsemässä eurooppalaisessa standardissa. Nämä standardit koskevat voimaharjoittelulaitteita, voimaharjoituspenkkejä, kuntopyöriä, juoksumattoja, soutulaitteita ja steppereitä. (Honkajoki 2014) Standardit kertovat tuotteen tai palvelun vähimmäisvaatimukset ja ne osoittavat tuotteen turvallisuuden. (Yleinen Teollisuusliitto ry 2014).

Standardien lisäksi kuntosalilaitteissa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että laitteet on kiinnitetty tukevasti lattiaan. Mikäli laite on asennettu huterasti, se aiheuttaa kaatumisuhan. Tämän lisäksi laitteiden täytyy olla ehjiä ja niiden ympärillä tulee olla riittävästi liikkumatilaa, jotta ne eivät aiheuta puristumis- ja kiinnijoutumisvaaraa. (Aluehallintovirasto 2012, 13.) Toiminnanharjoittajan on mahdollista saada apua laitteiden asentamiseen ja testaamiseen esimerkiksi kuntolaitteiden toimittajilta (Qicraft, 2014a). Ammattiasentajien avulla voidaan varmistaa, että laitteet on asennettu turvallisuusvaatimusten mukaan, ennen kuin ne otetaan käyttöön asiakastasolla.

Muita laitteille asetettavia vaatimuksia ovat käyttöohjeet, laitteen käyttötarkoitus ja mahdolliset havainnollistavat harjoittelukuvat. Käyttöohjeet voivat olla suomeksi, mutta tarvittaessa myös ruotsiksi tai englanniksi. (Aluehallintovirasto 2012, 15) Harjoitteluohjeiden puuttuminen saattaa lisätä onnettomuuksien määrää kuntosalilla. Kokemattomat asiakkaat eivät välttämättä tiedä, kuinka kuntosalilaitteita tulisi käyttää. Tietämättömyys voi altistaa väärille asennoille, joista saattaa aiheutua esimerkiksi lihasrevähdyksiä tai vakavampia onnettomuuksia. Kuntosaliyrittäjän on viisainta varmistaa jo hankintavaiheessa, sisältyykö kuntosalilaitteisiin harjoitteluohjeet.

Kiinteiden laitteiden lisäksi myös irrallisten painojen tulee olla ehjiä ja asianmukaisesti asetettu ja mikäli viallisia painoja tai harjoitteluvälineitä löytyy, ne tulee poistaa ja mahdollisesti korvata uusilla. Asiakkaita tulisi ohjata välineiden

turvallisessa käytössä ja kehottaa heitä laittamaan kuntoharjoitteluvälineet takaisin omille paikoilleensa. Kuntoharjoitteluvälineet lattialla tai muulla niille kuulumattomilla paikoilla saattavat aiheuttaa mm. kompastumisvaaran.

Yrittäjän on huomattava, että kuntosalilaitteilla on oltava huoltosuunnitelma, josta käy ilmi niiden huolto- ja tarkastusväli, sekä niistä vastuussa olevan henkilön tai yrityksen nimi. (Oulun seudun ympäristötoimi 2012.) Laitteiden huolto on maahantuojan vastuulla ja huoltoväli riippuu laitteen käyttöasteesta ja sen mallista. Esimerkiksi aerobiseen harjoitteluun tarkoitetun juoksumaton huoltoväli lasketaan sen käyttötunneissa ja lihaskuntohajoitteluun tarkoitetun painopakalaitteen liukukiskoja huolletaan joka kuukausi. (Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.) Kuntosalilaitteiden on kestettävä tietyssä määrin asiakkaiden virhearviointeja. Tehdyt huollot on kuitenkin kirjattava, sillä muuten niitä ei voi tarvittaessa todistaa tehdyiksi. (Aluehallintovirasto 2012, 29.)

Monella kuntosalilla on mahdollisuus harjoitella aikaisin aamulla tai myöhään illalla, jolloin paikalla ei ole ammattilaista valvomassa. Mikäli esimerkiksi kuntosalilaitteissa ilmenee jotakin vikaa, tulee asiakkaalla olla mahdollisuus ilmoittaa havaitsemastaan ongelmasta. Tällaisia tilanteita varten kuntosalilla tulee olla vikailmoituslista, josta selviää laitteiden huollosta vastaavan henkilön nimi ja puhelinnumero. (Oulun seudun ympäristötoimi 2012.) Yrittäjä voi varmistua uusien laitteiden turvallisuudesta hankintavaiheessa. Laitteiden osalta tulisi kiinnittää huomiota siihen, että ne ovat lain ja määrättyjen standardien mukaiset. Vaaratilanteilta voidaan välttyä, tai ainakin niitä voidaan pienentää, kun laitteiden asentamisessa on käytetty ammattilaisten apua. (Kuluttajavirasto 2007, 9).

3.5 Onnettomuuskirjanpito

Kuntokeskusyrittäjän vastuulla on pitää asiakkaille sattuneista onnettomuuksista ja läheltä piti –tilanteista onnettomuuskirjanpitoa. Onnettomuuskirjanpidosta on yrittäjälle hyötyä, sillä sen avulla saadaan selville toiminnassa tapahtuvat yleisimmät vaarat ja niiden ennaltaehkäisy helpottuu. Kirjanpidon avulla kuntokeskuksen turvallisuutta voidaan parantaa tehokkaasti. Vaaratilanteita

voivat aiheuttaa esimerkiksi asiakkaiden vääränlaiset toimintatavat, vaikka kuntosalin turvallisuus olisi muuten kunnossa. Mikäli samankaltaisia onnettomuuksia sattuu usein, pystyy toiminnanharjoittaja esimerkiksi muuttamaan laitteiden tai välineiden paikkaa, antamaan lisäohjeita tai äärimmäisessä tilanteessa poistamaan vaaratekijän. (Tukes 2013).

Ei riitä, että kuntokeskusyrittäjä pitää onnettomuuksista kirjanpitoa, vaan esille nousseet uhkatekijät pitää poistaa. Turvallisuustilanteen seuraaminen kuuluu yrittäjän vastuulle, ja hänen onkin aktiivisesti kiinnitettävä huomiota mahdollisiin vaaratilanteisiin. Onnettomuuskirjanpito voidaan toteuttaa esimerkiksi vihkoon kirjoittamalla, ja suuremmissa kuntokeskuksissa voidaan käyttää määrämuotoista lomaketta, johon työntekijät voivat kirjoittaa onnettomuustilanteet. Koska onnettomuuskirjanpitoon kirjataan asiakkaiden tietoja, täytyy sen säilyttämiseen kiinnittää erityistä huomiota. Tiedot eivät saa joutua ulkopuolisten käsiin, ja mikäli asiakkaiden tietoja täytyy poistaa, pitää ne hävittää asianmukaisesti. Yrittäjän tulee noudattaa onnettomuuskirjanpidon säilyttämisen ja käsittelyn osalta henkilötietolakia (523/1999). (Tukes 2013).

Onnettomuuden sattuessa yrittäjän tai paikalla olevan henkilökunnan tulee ryhtyä pelastustoimiin. Jos esimerkiksi kuntosalilaitte hajoaa, sen käyttö täytyy estää ja viasta tulee ilmoittaa asiakkaille. Kuntosalilaitteen käyttö voidaan yksinkertaisimmillaan estää varoituskyltillä tai laite voidaan viedä kokonaan pois. Mikäli asiakkaalle sattuu kuntokeskuksessa läheltä piti -tilanne, tulee omistajan tai henkilökunnan kuluttajaturvallisuuslain (2011/920, 8§) mukaan ilmoittaa siitä kunnan valvontaviranomaiselle ja kertoa, mistä vaara johtui ja mihin toimenpiteisiin tilanteen osalta on ryhdytty. (Tukes 2013)

3.6 Asiakkaiden opastus

Kuntokeskuksessa turvallisuuteen voidaan vaikuttaa myös järjestyssääntöjen avulla. Järjestyssäännöt kannattaa käydä asiakkaan kanssa läpi ennen palveluun osallistumista, ja usein ne ovat kirjattuna asiakkaan allekirjoittamaan jäsensopimukseen. Monen kuntokeskuksen kotisivuilla on kerrottu yrityksen järjestyssäännöt, jolloin asiakkailla on mahdollisuus tutustua niihin rauhassa etukäteen. Säännöissä voidaan mainita erikseen esimerkiksi laitteiden

huolellinen käyttö ja kieltää erilaiset suorituskykyä nostavat aineet, kuten doping ja huumeet. (Omt- ja Liikuntakeskus Lehmus 2014a)

Valtioneuvoston asetuksen mukaan asiakkaille tulee kertoa ennen palveluun osallistumista sellaiset tiedot, joilla on merkitystä asiakkaaseen tai hänen omaistuuteensa kohdistuvan vaaran torjumiseksi. Annettavat tiedot voivat koskea esimerkiksi palvelun vaativuustasoa ja asiakkaan henkilökohtaisia ominaisuuksia, kuten terveydentilaa. (Valtioneuvoston asetus kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista, 2004/613, 10§). Kuntokeskuksissa on tarjolla haastavuudeltaan eritasoisia ryhmäliikuntatunteja ja niihin osallistuminen saattaa vaatia asiakkaalta tiettyä terveydentilaa tai kuntotasoa. Ryhmäliikuntojen vaativuustaso on yleensä ilmoitettu yrityksen kotisivuilla. Useat kuntokeskukset käyttävät liikuntapalvelujen kuormitustason määrittämiseen erilaisia värejä, jotta asiakkaan on helppo valita itselleen sopivin vaihtoehto. Esimerkiksi punainen väri tarkoittaa erittäin rasittavaa ja vihreä kevyttä liikuntatuntia. (Omt- ja Liikuntakeskus Lehmus 2014b.)

Omalla aktiivisuudellaan ja työympäristön tarkkailulla yrittäjä voi ylläpitää ja parantaa kuntosalinsa turvallisuutta, kuten esimerkiksi neuvomalla asiakkaita laitteiden käytössä ja ohjeistamalla turvallisessa salikäyttäytymisessä. Turvallisuuskysymyksen eräs ongelma on se, noudattaako asiakas annettuja ohjeita. Vaikka asiakas olisi saanut asiantuntevaa opastusta ja vaikka kuntosalilla olisi toimintaohjeet, ei toiminnanharjoittaja voi vaikuttaa asiakkaan lopulliseen päätökseen noudattaen ohjeita.

4 Työntekijöiden palkkaus

Kuntokeskukset tarjoavat perinteisen kuntosaliharjoittelun lisäksi erilaisia ohjattuja ryhmäliikuntatunteja. Tällöin on selvää, että toiminnanharjoittajan on palkattava yritykseensä myös muutakin henkilökuntaa. Ryhmäliikuntaohjaajien lisäksi kuntosaleilla voi olla työntekijöinä esimerkiksi asiakaspalvelijoita, jotka toimivat vastaanotossa hoitaen asiakkuuksia, sekä personal trainereita, jotka laativat asiakkaille liikunta- ja ravintosuunnitelmia. Mikäli työntekijöitä palkataan, tuo se toiminnanharjoittajalle lisää vastuuta ja velvollisuuksia.

4.1 Työehtosopimus

Liikunta-alan yksi yleisimmistä ongelmista on se, etteivät työnantajat ole järjestäytyneet. Tämä tarkoittaa sitä, ettei työnantajan ole välttämätöntä noudattaa sopimuksia, joista työnantajaliitot ovat keskenään neuvotelleet. (Helsingin Sanomat 2014). Työehtosopimuksen tehtävä on taata työntekijöille työehtojen vähimmäistaso ja siitä selviää esimerkiksi palkkaukseen ja lomaan liittyvät ehdot. Työehtosopimus on alakohtainen, joten eri alojen sopimuksissa voi olla eroja. Koska liikunta-alalla ei ole omaa työehtosopimusta, se saattaa osiltaan hankaloittaa esimerkiksi palkkaukseen liittyviä kysymyksiä. Mikäli työehtosopimusta ei ole, työsopimusta ja sen ehtoja määrittelee laki. (Holopainen 2012, 6)

Työehdot voivat vaihdella paljon eri kuntokeskusten välillä. Mediassa on aika ajoin noussut esille varsinkin ryhmäliikuntaohjaajien palkkaukseen liittyvät kysymykset. Osa kuntokeskusyrittäjistä toimii työntekijöitään kohtaan reilusti, kun taas osa jättää esimerkiksi sunnuntailisät tai kesälomarahat maksamatta. Tämä aiheuttaa alalle vääristymistä ja hidastaa sen kehitystä. Koska palkkaus vaihtelee alan sisällä paljon, se saattaa vaikuttaa työnhakijoiden määrään negatiivisesti. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014b, 11). Työehtosopimuksen yksi hyvistä puolista on se, että työnantajat ja työntekijät tietävät omat oikeutensa ja osaavat toimia niiden puitteissa. Puuttuva työehtosopimus voi aiheuttaa epäselviä tilanteita työsuhteessa, joten on tärkeää, että kaikista ehdoista sovitaan tarkkaan ja kirjallisesti työsopimusta tehtäessä. Toiminnanharjoittaja ja työntekijä joutuvat sopimaan keskenään esimerkiksi palkan suuruudesta. Toiminnanharjoittaja laatii pitkälti itse pelisäännöt, kunhan ne eivät ole ristiriidassa lain kanssa. Huomioon otettava seikka toiminnanharjoittajan kannalta on kuitenkin se, että reilu sopimus ja pelisäännöt motivoivat työntekijöitä ja saavat heidät sitoutumaan työhönsä paremmin.

Täysin omaa ammattiliittoa kuntosalin- ja ryhmäliikunnanohjaajilla ei ole. Liikunta-alan työntekijät kuuluvat pääsääntöisesti joko Eriyisalojen Toimihenkilöliitto Erto ry:hyn, Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry:hyn tai Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:hyn. Työsuhteessa voidaan soveltaa myös Palvelualojen Työnantajat PALTA ry:n välistä runkosopimusta sekä liikunta-alan

vähimmäispalkkasuositusta (Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.). Työntekijöiden aseman parantamisessa on vielä paljon tehtävää, koska työehtosopimus puuttuu. Työntekijäliitot ja työnantajaliitot neuvottelevat keskenään sopimuksista ja työntekijöiden aseman parantuminen on pitkälti näistä sopimuksista kiinni. Liittojen neuvottelemat sopimukset eivät paranna pelkästään työntekijöiden järjestäytymisastetta, vaan myös työnantajien. (Helsingin Sanomat 2014.) Myöskään liikunta-alan työnantajilla ei ole omaa työnantajaliittoa ja tämä tarkoittaa kuntokeskusyrittäjän kannalta sitä, että ongelmatilanteissa hänellä ei ole mahdollisuutta saada esimerkiksi lakimiespalveluapua liitolta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014b, 11).

4.2 Työsopimus

Työsopimuslain (2001/55, 2. luku 4§) mukaan työsopimuksesta on käytävä ilmi ainakin seuraavat seikat:

1. Työnantajan ja työntekijän koti- tai liikepaikka
2. Työn alkamisajankohta
3. Määräaikaisuuden peruste ja määräaikaisuuden päättymisajankohta
4. Koeaika, mikäli siitä on sovittu
5. Työntekopaikka
6. Palkan määräytyminen, sekä maksuajankohta
7. Työehtosopimus, mikäli sellainen on
8. Työaika
9. Vuosiloman määräytyminen
10. Irtisanomisaika

Kuntokeskusyrittäjä voi tehdä työsopimuslain mukaan työntekijän kanssa joko määräaikaisen tai vakituisen sopimuksen. Hänen tulee kuitenkin ottaa huomioon, että määräaikaisuudelle tulee olla perusteltu syy. Työsopimus voidaan tehdä kirjallisena, suullisena tai jopa sähköisenä. Molempien osapuolien kannalta kirjallinen sopimus on hyvä, sillä se ehkäisee erimielisyyksiä ja sovitut kohdat voidaan tarvittaessa tarkastaa. (Työsopimuslaki 2001/55, 3§).

4.3 Työntekijöiden koulutus

Kuntokeskuksissa työskentelevät ryhmäliikuntaohjaajat ja personal trainerit voivat olla päätoimisia työntekijöitä tai he voivat tehdä työtä sivubisneksenä. Päätoimisten työntekijöiden palkkaus on kuntokeskukselle kannattavaa, sillä asiakkaalle annettu palvelulupauksen lunastaminen on helpompaa. Kuntokeskus voi myös ostaa ohjaajalta sivubisneksenä palvelun, mutta siihen liittyy aina riski. Päätoimiset työntekijät tuntevat yrityksen, sen asiakkaat ja toimintatavat, jolloin mahdolliset riskit ovat pienemmät. (Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Kuntokeskuksissa työskentelevät personal trainerit opastavat asiakkaita liikunnan ja ravinnon parissa, joten on tärkeää, että he ovat suorittaneet tietyn vaatimustason, kuten esimerkiksi liikunta-alan perustutkinnon ja personal trainer -koulutuksen. Usein personal trainerit toimivat yksityisenä ammatinharjoittajana, mutta heitä näkee myös kuntokeskusten työntekijöinä. Ryhmäliikunnan ohjaajaksi voi hakea lähes kuka tahansa ja kouluttautumisteitä on monia, sillä varsinaista peruskoulutusta alalle ei ole (K&F Professional 2011, 22.).

Ryhmäliikuntaohjaajien koulutus hoidetaan kuntokeskuksissa useasti sisäisesti tai käyttämällä yksityisen sektorin koulutuspalveluita. Koulutusten tehtävänä on kehittää työntekijöiden ammattitaitoa sekä kouluttaa heidät ohjaamaan uusia liikuntamuotoja. (Suomen Kuntoliikuntaliiton Kuntokeskusbarometri 2010, 37 - 40.) Ryhmäliikunnanohjaajaksi voi hakea lähes kuka tahansa hyvän fyysisen kunnon omaava. Useilla liikunnanohjaajilla on kuitenkin pohjakoulutuksena liikunnanohjaajan ammattikorkeakoulututkinto. Ryhmäliikuntatunnit ovat enimmäkseen Les Mills –konseptitunteja, jolloin ohjaajien koulutusvastuu kuuluu lisenssin omaavalle kuntokeskukselle yhdessä Les Millsin kanssa. Ryhmäliikuntaohjaajilla tulee olla suoritettuna Les Mills –peruskoulutus, jossa käydään läpi esimerkiksi koreografiaa, tekniikkaa ja vuorovaikutustaitoja. Ohjaajien työnkuvaan kuuluu jatkuva kehittyminen, sillä tuntien sisältö muuttuu monta kertaa vuodessa ja uusia trendejä tulee liikunta-alalle usein. Jatkokoulutuksia Les Mills –tunteihin on kolmen kuukauden välein, joten ne vaativat työntekijöiltä hyvää kuntoa sekä aikaisempaa kokemusta ohjelman

luonteen mukaisesta harjoittelusta. (Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

5 Kuntokeskuksen jäsenyys ja sopimukset

Asiakkaille tarjotaan usein kuntokeskuksen liikuntapalveluihin osallistumiseen joko kertamaksua, kuukausikorttia, tiettyyn käyntimäärään oikeuttavaa korttia tai jonkin määrätyn jakson pituista jäsensopimusta. Kertamaksulla asiakas voi käydä esimerkiksi valitsemallaan ryhmäliikuntatunnilla tai kuntosalilla. Kertamaksut on hinnoiteltu usein muita vaihtoehtoja keskimääräistä kalliimmaksi, sillä kuntokeskukselle on kannattavampaa, jos asiakas saadaan sitotumaan pidemmäksi aikaa. Uusille asiakkaille ja liikuntaharrastusta aloitteleville kertamaksut ovat kuitenkin hyvä vaihtoehto, sillä niiden avulla asiakas voi tutustua palveluun ja vertailla eri kuntokeskusten tarjoamia palveluja. (Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Kuukausikortilla asiakas voi käyttää kuntokeskuksen palveluita sovittun jakson, yleensä kuukauden ajan. Kuntokeskuksen vastuulle jää sopimuksen rajojen määrittäminen, eli mihin palveluihin kortti soveltuu ja kuinka pitkäksi ajaksi. Yleensä kortti soveltuu joko ryhmäliikuntatunneille, kuntosalille tai molemmille. Tiettyyn käyntimäärään oikeuttava kortti on normaalisti 10 - kerran kortti, jolla asiakas voi käydä sopimukseen kuuluvissa palveluissa.

Kuntokeskuksissa on tarjolla myös jäsensopimuksia, jolla asiakkaat saadaan sidottua kuntokeskuksen jäseniksi pidemmäksi aikaa. Jäsensopimukset ovat usein joko toistaiseksi voimassa olevia tai määräaikaisia sopimuksia. Toistaiseksi voimassa oleva sopimus on voimassa niin kauan, kunnes asiakas irtisanoo sen päättymään sopimuksessa olevan irtisanomisajan kuluttua, kun taas määräaikainen sopimus kestää tietyn ajan, yleensä jonkin kuukausimäärän (Kuluttajavirasto 2011, 2). Aktiiviliikkujalta jäsensopimukset ovat suhteessa edullisempia muihin vaihtoehtoihin verrattuna, ja ne saattavat sisältää enemmän palveluita, mikäli kuntokeskus on niin määrittänyt. Jäsensopimuksista on kuntokeskukselle hyötyä, sillä se auttaa investointien suunnittelussa ja kassavirran ennustamisessa. Tällöin toiminnan kehittäminen on yrityksessä

helpompaa. (Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

5.1 Asiakkaalle annettavat tiedot

Kuntokeskuksen yrittäjällä ja muulla henkilökunnalla on velvollisuus antaa tarjottavista tuotteista ja palveluista olennaiset tiedot, joilla saattaa olla vaikutusta asiakkaan haluun tehdä sopimus. Annetun tiedon avulla asiakas pystyy arvioimaan palvelun soveltuvuutta itselleen, ja toisaalta selkeät tiedot ehkäisevät mahdollisia erimielisyyksiä. Asiakkaalle tulee myös antaa kaikki mahdollinen tieto määräaikaisen ja toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen ehdoista, sillä usein kuntokeskuksen jäsenyyden irtisanominen on asiakkaan kokemuksen mukaan oletettua vaikeampaa. (Yle 2010.)

Kuluttajansuojalain (1978/38, 2.8a §) mukaan asiakkaalle annettavat tiedot ennen sopimuksen tekoa ovat palvelun sisältö, kuntokeskuksen yhteystiedot, tarjottavan palvelun kokonaishinta, maksua ja muuta sopimuksen täyttämistä koskevat ehdot, sopimuksen kesto ja toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen irtisanomisehdot. Muut tiedot yritys voi halutessaan ilmoittaa esimerkiksi kotisivuillaan, jotta asiakkaalla on mahdollisuus tutustua niihin etukäteen. Asiakkaalle tulee kuitenkin näyttää kyseiset tiedot vielä erikseen sopimuskentekohetkellä. (Kuluttajavirasto 2011.)

Palveluhinnaston on oltava asiakkaan nähtävillä joko kuntokeskuksen kotisivuilla tai toimipisteessä. Kuntokeskuksen täytyy ilmoittaa tarjottavat palvelut kokonaishintana, jolloin niihin tulee sisältyä jäsenmaksu, kuukausimaksu ja mahdolliset muut maksut. Lehti-ilmoituksissa mainostila on usein rajallinen, joten kaikkia jäsenyysvaihtoehtoja ja niiden hintoja ei tarvitse luetella erikseen. Ilmoituksessa tulisi kuitenkin olla esimerkki tyypillisestä jäsenyydestä ja sen hinnasta, sekä maininta, mistä asiakas voi löytää hinnaston kokonaisuudessaan. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto, 2008; Kuluttajavirasto, 2011; Valtioneuvoston asetus kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa 553/2013, 5§.)

Useat kuntokeskukset tarjoavat uusille asiakkaille erikoistarjouksena ilmaista harjoittelujaksoa. Kylkiäisiä tarjottaessa on kuitenkin huomioitava, että mikäli

edun saaminen edellyttää päätuotteen ostamista eli kuntokeskuksen jäseneksi ryhtymistä, ei harjoittelujaksoa saa mainostaa ilmaisena. Kyseistä kylkiäistä tarjotessa voidaan käyttää ilmaisua ”kaupan päälle” tai ”samaan hintaan”. Tarjouksesta on käytävä ilmi sen ehdot ja kokonaishinta, sekä sisältykö harjoittelu-aika vähimmäisjäsenyytemäärään. (Saine 2008, 56; Kuluttajavirasto 2011, 5 - 6)

5.2 Sopimus

Sopimuksen sisältöä määrittäessä kuntokeskusyrittäjän on otettava huomioon vastuunsa ja rajoituksena kuluttajapalvelun tarjoajana. Sopimus ei voi olla lainvastainen tai asiakkaan kannalta kohtuuton. Kohtuuttomuudella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että asiakas kantaisi vastuun kaikista häntä koskevista riskeistä. Kohtuuttomana sopimuksena voidaan pitää myös määräaikaisen sopimuksen ketjuttamista, jolloin sopimus jatkuu uutena määräaikaisena sopimuksena, ellei asiakas ole sanonut sitä irti ennen sopimusajan päättymistä. Kohtuuttomana ei kuitenkaan pidetä määräaikaista sopimusta, joka sopimuksen päättymisen jälkeen jatkuu toistaiseksi voimassa olevana. Asiakkaan täytyy olla tietoinen kyseisestä ehdosta ja häntä on hyvä muistuttaa sopimuksen jatkumisesta ennen vanhan sopimuksen päättymistä. Hyvä sopimus on asiakkaan kannalta selkeä ja siinä on lueteltuna valitun palvelun hinta, maksukausi sekä sopimuksen peruutus- ja irtisanomisehdot. Kuntokeskuksen järjestyssääntöjen ilmoittaminen sopimuksessa ei ole pakollista, mutta niiden mainitsemisesta ei asiakkaan kannalta ole haittaakaan. (Kuluttajavirasto 2006, 1 - 4; Työ- ja elinkeinoministeriö 2014b, 9.)

Sopimuksen laatiminen kirjallisesti on sekä asiakkaan että yrittäjän kannalta järkevää. Kiistatilanteiden ilmetessä voidaan kirjallisesta sopimuksesta tarkistaa, mitä on sovittu. Selkeästi laaditusta sopimuksesta käy ilmi sekä yrittäjän että kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet. Usein kuntokeskusten palvelutarjonta vaihtelee vuodenaikojen mukaan, kesällä ryhmäliikuntatunteja saattaa olla normaalia vähemmän. Palvelun tarjonnan mahdollisesta vaihtelusta on hyvä mainita erikseen sopimuksessa, jotta tilanne ei tule asiakkaalle yllätyksenä. Liikunta-alalla yrittäjän vastuuseen vaikuttaa asiakkaan kanssa tehty sopimus ja muut annetut kirjalliset ehdot. (Jaakkola & Sorsa 2005, 120; Työ- ja

elinkeinoministeriö, 2014b, 9.) Kuntokeskusyrittäjän on huomattava, että epäselvä sopimus tulkitaan kuluttajan hyväksi, joten sovitut ehdot on hyvä tehdä kirjallisena. (Kuluttajavirasto, 2011.)

Useat toiminnanharjoittajan velvollisuudet voidaan lukea osaksi lojaliteettivelvollisuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että toiminnanharjoittajan on otettava oman etunsa lisäksi huomioon myös kuluttajan etu sekä sopimusta solmittaessa että sopimussuhteen aikana. (Ämmälä 2006, 78.). Laaditun sopimuksen on vastattava kuntokeskuksen tarjoamaa palvelua. Mikäli asiakkaalle tapahtuisi kuntokeskuksessa onnettomuus, eikä sopimusta olisi, tai se ei vastaisi sovittua, syntyisi kuntokeskukselle vahingonkorvausvelvollisuus. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014b, 9 - 10.)

Ennen sopimuksen allekirjoittamista asiakkaalla tulee olla mahdollisuus tutustua sopimukseen ja sen ehtoihin. Mikäli asiakas liittyy kuntokeskuksen jäseneksi allekirjoittamalla määräaikaisen tai toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen, tulee hänelle kertoa mahdollisen liittymismaksun lisäksi myös henkilötietojen käsittelystä. (Saine 2008, 58) Sopimusta solmittaessa yllättävät ja ankarat ehdot on käytävä vielä erikseen läpi ja henkilökunnan kannattaa mainita asiakkaalle myös jäsensopimusten ehdot, sillä määräaikaisuuden ja toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen on käytävä sopimuksesta ilmi. Mikäli yrittäjä tai henkilökunta ei ole käynyt yllättäviä ja ankaria ehtoja läpi, ne eivät sido asiakasta. (Ämmälä 2006, 40; Kuluttajavirasto 2011.)

5.3 Sopimusehtojen muuttaminen

Kuntokeskuksen ja asiakkaan välinen sopimus sitoo molempia osapuolia ja lähtökohtana on, että molemmat osapuolet pitävät sen ehdoista kiinni. Mikäli yritykselle syntyy tarve muuttaa sopimuksen ehtoja yksipuolisesti, tulee siitä olla maininta sopimuksessa. Olennaista on myös se, muuttuuko sopimuksen sisältö olennaisesti. (Hemmo 2003, 6.) Muutoksista, sen seurauksista ja voimaantulopäivästä on ilmoitettava asiakkaalle selvästi ja hyvissä ajoin. Yleisesti sopivan pituisena aikana pidetään kuukautta siitä, kun kuluttajalle on lähetetty uudet sopimusehdot. Ilmoitusaika voi olla lyhyempi ainoastaan silloin, kun muutos johtuu lainsäädännön muutoksesta tai viranomaisen päätöksestä.

Myös sopimuksen luonne vaikuttaa siihen, mitä voidaan voidaan muuttaa ja millä ehdoilla, sillä määräaikaisen ja toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen välillä on eroja. (Ämmälä 2006, 40; Kuluttajavirasto, 2011, 2; Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014b.)

Määräaikainen sopimus on tehty sitomaan molempia osapuolia sovituksi ajaksi, joten sen ehtojen muuttaminen onnistuu vain poikkeustapauksissa. Määräaikaisen sopimuksen sisällön muuttaminen vaatii yrittäjän ja asiakkaan yhteisen suostumuksen, joten kuntokeskus ei voi muuttaa ehtoja yksipuolisesti. Painavat syyt, kuten lainsäädännön muutos tai asiakkaan sopimusrikkomus, oikeuttavat kuntokeskuksen muuttamaan sopimuksen sisältöä. Oikeus sopimusehtojen muuttamiseen tulee tässäkin tapauksessa olla mainittuna sopimuksessa. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014b.)

Kuten määräaikaisen, myös toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen ehtojen muuttaminen vaatii erillisen maininnan sopimuksessa. Sopimuksessa tulee olla eriteltyinä, mitä seikkoja ehtojen muuttaminen koskee. Mikäli kyseistä kohtaa ei sopimuksessa ole, kuntokeskus ja asiakas voivat sopia muutoksesta yhteisellä suostumuksella. Muutoskohteet tulee olla yksilöitynä sopimuksessa, esimerkiksi oikeus hinnan ja aukioloaikojen muuttamiseen täytyy olla mainittuna erillisinä ehtoina. Mikäli kuntokeskus päättää muuttaa sopimusehtoja, ei asiakkaan ole pakko jatkaa uusilla ehdoilla. Tällöin asiakkaalla on oikeus irtisanoa jäsenyytensä irtisanomisaikaa noudattaen, jolloin uudet ehdot eivät sido häntä . (Kuluttajavirasto 2011, 2 - 3.)

Mikäli kuntokeskus muuttaa sopimusehtoja merkittävästi, se edellyttää vanhan sopimuksen purkamista ja uuden tekemistä uusilla ehdoilla. Sopimusehtoja ei voida yksipuolisesti muuttaa asiakkaan kannalta epäedullisemmaksi, vaikka kuntokeskus olisi varannut sopimuksessa itselleen tällaisen ehdon. Sopimusehtojen merkittävä muuttaminen tarkoittaa sitä, että kuntokeskus ei voi esimerkiksi vähentää palvelutarjontaa pysyvästi. Tällöin asiakkaalla on mahdollisuus kieltäytyä jatkamasta uusilla ehdoilla tai jatkaa uusia sopimusehtoja noudattaen. (Ämmälä 2006, 40; Kuluttajavirasto 2011, 3.)

5.4 Sopimuksen irtisanominen

Asiakkaalla on mahdollisuus päättää toistaiseksi voimassa oleva sopimus kohtuullista irtisanomisaikaa noudattaen. Kohtuullisena aikana voidaan pitää kuukautta sen kuukauden lopusta, jolloin sopimus on ilmoitettu päättymään. Määräaikaisen sopimuksen päättäminen ennen sopimuksen umpeutumista vaatii asiakkaalta yleensä pätevää syytä. Koska määräaikainen sopimus on tehty tietyksi ajaksi, on kuntokeskuksella sen ennenaikaisen päättymisen johdosta oikeus sopivaan korvaukseen. Korvauksen tulee kuitenkin olla asiakkaan kannalta kohtuullinen. (Kuluttajavirasto 2011, 3; Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014a.)

Määräaikaisen sopimuksen irtisanomisen tulee olla asiakkaan elämäntilanteen muuttuessa helppoa. Sopimus on mahdollista sanoa irti, mikäli asiakkaan on mahdotonta jatkaa jäsenyyttä kuntokeskuksessa. Tällaisia perusteltuja syitä ovat muutto toiselle paikkakunnalle työn- tai opiskelujen takia, pitkäaikaissairaus, työttömyys tai asevelvollisuus. Lomaa ei pidetä riittävänä perusteena sopimuksen irtisanomiselle. Isommissa kuntokeskuksissa pelkkä muutto ei välttämättä ole perusteltu syy sopimuksen irtisanomiseen, mikäli asiakkaan uudessa kotikunnassa on samaan ketjuun kuuluva kuntokeskus. Sopimus jatkuu kyseisessä tilanteessa normaalisti uudella paikkakunnalla samoilla ehdoilla. (Kuluttajavirasto 2011 4; Hankaniemi, J. OMT-fysioterapeutti. OMT-keskus Lehmus. Lappeenranta. 28.10.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Mikäli määräaikainen sopimus sanotaan irti, on asiakkaalla ja kuntokeskuksella velvollisuus noudattaa normaalia irtisanomisaikaa. Tällöin asiakkaalla on oikeus käyttää irtisanomisajan aikana kuntokeskuksen palveluja. Kuntokeskus voi tarjota asiakkaalle myös palvelun keskeyttämistä, mikäli hänellä on perusteltu syy sopimuksen irtisanomiseen. Asiakkaan ei kuitenkaan ole pakko hyväksyä sopimuksen keskeyttämistä, vaan hänellä tulee olla mahdollisuus lopettaa palvelu kokonaan. (Kuluttajavirasto 2011, 5.)

Kilpailu- ja kuluttajaviraston vuoden 2013 tiedotteen mukaan kuntokeskusten sopimusehdot ja jäsenyyden irtisanominen on ollut ongelmallista. Erään suuren kuntokeskuksen jäsenyyden irtisanominen on vaatinut asiakkailta

henkilökohtaista käyntiä toimipisteessä, jolloin sähköpostitse tai lomakkeella ilmoitettu irtisanomisilmoitus ei ole riittänyt. Jäsenyyden päättämiseen on riitettävä kirjallinen ilmoitus ja jokaisella kuntokeskuksen työntekijällä on velvollisuus ottaa asiakkaan toimittama irtisanomisilmoitus vastaan. (Kuluttajavirasto 2011, 3; Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2013)

6 Elintarvikkeet ja ravintolisät

Useissa kuntokeskuksissa pidetään kaupan erilaisia ravintolisiä ja erityisruokavaliovalmisteita, kuten palautusjuomia, energiapatukoita ja muita urheiluvalmisteita. Ravintolisät eroavat normaaleista elintarvikkeista niiden valmistustavan ja käyttötarkoituksen mukaan, mutta niiden valvonta on kuitenkin osa normaalia elintarvikevalvontaa. Tuotteiden koostumus voi olla jauheen, pillerien, puristeen tai nesteen muodossa ja niiden tarkoituksena on täydentää ruokavaliota. Pääasiassa ravintolisiä käytetään niiden antaman hyödyn takia ja ne ovatkin suosittuja paljon urheilevien ihmisten keskuudessa. Moni kokee urheiluvalmisteiden olevan hyödyllisiä esimerkiksi palautumisen kannalta tai auttavan fyysisten tuloksien saavuttamisessa. Mikäli yrittäjä päätyy pitämään kuntokeskuksessa kaupan kyseisiä valmisteita, tulee hänen selvittää, mitkä ovat hänen vastuunsa niiden myymisessä. (Evira 2012.)

6.1 Ilmoitukset

Ravintolisien myyntiä varten yrittäjän on tehtävä kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle kirjallinen hakemus elintarvikehuoneiston perustamisesta tai käyttöönotosta. Huoneisto on tuotteiden säilytystä ja myyntiä varten ja sen perustaminen on pakollista, mikäli ravintolisien myynti on yrityksessä suuressa osassa suhteessa muuhun toimintaan. Huoneistoa ei tarvitse perustaa elintarvikelain (2003/26) 13§:n 2 momentin mukaan, mikäli ravintolisien myynti on vähäistä yrittäjän muuhun toimintaan nähden. Tällöin riittää, että yrittäjä tekee ilmoituksen ravintolisien myynnistä kunnan valvontaviranomaiselle. (Evira 2011, 23.) Ennen kuin ravintolisä otetaan kuntokeskukseen myyntiin, kannattaa yrittäjän varmistaa tuotteen valmistajalta tai maahantuojalta, että myytäväksi tarkoitettu tuote on tehty

ravintolisäilmoitus Eviraan. Ilmoitus ei koske esimerkiksi energiapatukoita tai juomia, sillä ne luokitellaan erityisruokavaliovalmisteeiksi. (Evira 2012.)

6.2 Valvonta

Kuntokeskuksen yrittäjän on laadittava kirjallinen omavalvontasuunnitelma myymiään ravintolisiä ja urheiluravinteita varten. Tämä tarkoittaa sitä, että yrittäjällä on oltava tarpeeksi tietoa myymistään tuotteista. Kuntokeskuksessa omavalvonta keskittyy lähinnä myyntilojen ja tuotteiden säilytyksen valvontaan. Tuotteissa saattaa joskus esiintyä virheitä ja omavalvonnan avulla virheiden jäljittäminen sekä mahdollinen tuotteiden takaisin veto helpottuu. (Evira, 2011, 25.)

Yrittäjän tulee ottaa mahdollisten ilmoitusten ja omavalvonnan lisäksi huomioon muitakin seikkoja, kuten esimerkiksi tuotteiden oikeaoppinen säilyttäminen ja myyntiaikojen seuraaminen. Säilyttämisessä on kiinnitettävä huomiota tuotteiden säilytyslämpötilaan ja varattava niille säilyvyyden suhteen sopiva myyntipaikka, jotta niiden hygieeninen laatu ei vaaraannu. Säilyvyyden ja hygienisyyden kannalta on tärkeää, että tuotteisiin ei tartu makua tai hajua muusta kuntosalitoiminnasta (Oulun seudun ympäristötoimi 2012.). Mikäli tuotteet on asetettu asiaan kuuluvalla tavalla, ei muusta kuntokeskuksen toiminnasta pitäisi olla haittaa.

7 Yhteenveto

Opinnäytetyössä tutkittiin, mitä yrittäjän tulee ottaa huomioon palvelun tarjoajana kuntokeskusta perustettaessa ja miten hänen vastuunsa näkyy yritystoiminnassa. Työ toteutettiin pääasiassa lain, julkaisujen ja kuntokeskusyrittäjän haastattelun avulla. Tarkoituksena oli avata toimintaa määrittäviä lakipykälä ja selvittää, mitä ne tarkoittavat käytännössä. Kuntokeskusyrittäjän vastausten avulla opinnäytetyöhön saatiin ammattilaisen näkökulmaa ja ne tekivät työstä käytännönläheisemmän. Monia työssä käytyjä aiheita voitaisiin pitää itsestään selvyytenä, mutta esimerkiksi turvallisuudessa ja asiakkaiden kanssa tehtävissä sopimuksissa on ollut mediassa olevien uutisten mukaan parannettavaa. Työn ideana oli koota alan keskeisimmät asiat yksiin

kansiin, jotta esimerkiksi kuntokeskusyrittäjyydestä haaveileva saa yleiskäsityksen häntä velvoittavista seikoista.

Kuten muussakin yritystoiminnassa, myös kuntokeskuksen pitämiseen liittyy monia huomioon otettavia asioita. Yritystä perustettaessa on tärkeää ymmärtää toimintaan liittyvä vastuunsa ja mitä lait tarkoittavat yrityksen arjessa. Työstä oli omaa tulevaisuuttani ja mielenkiinnon kohdettani ajatellen hyödyllinen, sillä tutkimuksen avulla sain vastaukset itseäni askarruttaviin kysymyksiin. Lakitekstien avaaminen ns. selväkielelle helpotti kokonaisuuden ymmärtämisessä. Työssä käytetyt julkaisut ja uutiset kuntosalitoimintaan liittyvistä asioista tukivat työtä ja auttoivat ymmärtään, mihin asioihin yrittäjän tulee kiinnittää erityishuomiota.

Koska työ nojautuu pitkälti lakiin, julkaisuihin ja alan ammattilaisen vastauksiin, voidaan opinnäytetyötä pitää luotettavana. Työssä ei tutkittu ja selvitelty uutta, vaan lähinnä kerättiin tiedot yhdeksi kokonaisuudeksi. Lähtökohtana pidin sitä, että aloittava yrittäjä pystyy hyödyntämään opinnäytetyön tietoja oman yrityksensä arjessa. Työstä olisi toki saanut laajemman ottamalla mukaan koko yrityksen perustamisen prosessin, mutta tarkoitus oli keskittyä vain kuntokeskustoimintaa koskeviin asioihin. Onnistuin mielestäni tavoitteessa hyvin, sillä sain vastaukset asettamiini kysymyksiin. Uskon, että varsinkin aloittava yrittäjä pystyisi hyödyntämään opinnäytetyön tietoja toiminnassaan.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut vuoroin haastavaa ja innostavaa. Työn tekemiseen motivaatiota antoi oma mielenkiinto liikunta-alaa ja yrittäjyyttä kohtaan. Into säilyi koko opinnäytetyöprosessin ajan, koska tein työtä ns. omaa tulevaisuuttani ajatellen. Työ on minulle hyödyllinen, sillä sain aiheesta hyvän yleiskäsityksen. Vaikka työtä oli mielenkiintoista tehdä, ei kirjoittaminen ja työskentely aina ollut helppoa. Vaikeimmaksi asiaksi aiheen valinnan jälkeen nousi tiedon etsiminen. Liikunta-alaa on tutkittu hyvin vähän, eikä aiheeseen sopivaa kirjallisuutta ei löytynyt helposti. Tämä vaikutti siihen, että olin työn alussa epävarma aiheestani. Ennen kirjoitusprosessin aloittamista oli mietittävä, mitkä asiat haluan selvittää ja mistä mahdollisesti saisin tarvittavan tiedon. Tämän vuoksi eri lähteitä on käytetty työssä paljon, koska aiheeseen liittyvä tieto on hajanaista. Muutaman avainlähteen löytymisen jälkeen aihe avautui minulle vielä

enemmän ja epävarmuus karisi pois. Olen iloinen, että tein opinnäytetyöni juuri tästä aiheesta, vaikka pidin sitä aluksi vaikeana. Tulevaisuudessa opinnäytetyön voisi tehdä liikunta-alan työntekijöiden työsopimuksista ja kuinka alalta puuttuva työehtosopimus vaikuttaa niihin.

8 Lähteet

Akaan kaupunki. 2014. Turvallisuusasiakirja 24.6.2014.
<http://www.aka.fi/@Bin/3677129/TURVALLISUUSASIAKIRJA+RASI.pdf>
Luettu: 4.10.2014

Aluehallintovirasto 2012. Kuntosalien turvallisuus Alueellinen
Kuluttajaturvallisuusvalvonnan projekti 2011. 2012.
https://www.avi.fi/documents/10191/55878/Kuntosalien_turvallisuus_2011.pdf/b8449be1-a592-4a00-8859-cc82e7f2fa95 Luettu: 31.5.2014

Aluehallintovirasto. 2014. Tiedotteet 2014. Kuntosaleilla puutteita etenkin
turvallisuusasiakirjoissa ja tietojen antamisessa asiakkaille.
http://www.avi.fi/web/avi/-/kuntosaleilla-puutteita-etenkin-turvallisuusasiakirjoissa-ja-tietojen-antamisessa-asiakkaille-pohjois-suomi-#.VDIV8fl_tyX Luettu: 8.10.2014

Arvonen, S. 2004. Yhdistyksen turvallisuusopas – turvallisia liikuntapalveluita ja
yleisötapahtumia. Suomen Liikunta- ja Urheilu ry & Suomen Latu ry. SLU:n
julkaisusarja: 6/04. ISBN 952-5062-55-4 & ISSN 1455-9781

D2 Suomen rakentamismääräyskokoelma. 2012. Rakennusten sisäilmasto ja
ilmanvaihto. http://www.finlex.fi/data/normit/37187-D2-2012_Suomi.pdf Luettu
[28.5.2014](http://www.finlex.fi/data/normit/37187-D2-2012_Suomi.pdf)

Diges ry. 2010. Liikunta-alan yrittäjyyden kehittämisstrategia 2020. Sporttipaino
Oy. [http://www.diges.info/pdf/Liikunta-
alan_yrittajyyden_kehittamisstrategia_2020.pdf](http://www.diges.info/pdf/Liikunta-alan_yrittajyyden_kehittamisstrategia_2020.pdf) Luettu 4.10.2014

Evira. 2012. Usein kysyttyä erityisruokavaliovalmisteista.
[http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valmistus+ja+myynti/erityisruokavaliova-
lmisteet/usein+kysyttya+](http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valmistus+ja+myynti/erityisruokavaliovalmisteet/usein+kysyttya+) Luettu 30.8.2014

Evira. 2011. Ravintolisäopas elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille.
Eviran ohje 17012/4.
<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=category&cid=23> Luettu
9.9.2014)

Gramex. 2014. Kuntosalit, tanssikoulut ja musiikkiliikunta.
[http://www.gramex.fi/fi/musiikin_kayttasopimukset/tausta-
ja_tanssimusiikki_seka_yleisatapahtumat/kuntosalit_ja_tanssikoulut](http://www.gramex.fi/fi/musiikin_kayttasopimukset/tausta-ja_tanssimusiikki_seka_yleisatapahtumat/kuntosalit_ja_tanssikoulut) Luettu
[30.10.2014](http://www.gramex.fi/fi/musiikin_kayttasopimukset/tausta-ja_tanssimusiikki_seka_yleisatapahtumat/kuntosalit_ja_tanssikoulut)

Heljaste, J-M., Korkiamäki, J., Laukkala, H., Mustonen, J., Peltonen, J.,
Vesterinen, P., 2008. Yrityksen turvallisuusopas. Helsinki: Gummerus Kirjapaino
Oy.

Helsingin Sanomat. 25.2.2012. Liikuntajärjestöjohtaja: Pelisäännöt toimisivat
myös kuntosalialalla. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1393299256290> Luettu:
16.9.2014

Helsingin Sanomat. 2014. Suomi ahmii proteiinia – professori: "Ei tässä ole mitään järkeä". <http://www.hs.fi/terveys/a1415328894527> Luettu 9.11.2014

Hemmo, M., 2003. Sopimusoikeus 2. Helsinki: Talentum Oyj.

Holopainen, T. 2012. Yrityksen perustamisopas. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Honkajoki. 2014. Honkajoen Honkalan kuntosalin turvallisuus-asiakirja 1.7.2014. http://www.honkajoki.fi/files/honkajoki/honkajoki_doc/honkalan_turvallisuusasiakirja.pdf Luettu: 8.10.2014

Hyytinen, T. 2012. Liikuntapaikkojen turvallisuussuunnitelmaopas. Tampereen teknillinen yliopisto. Liikuntapaikkojen turvallisuussuunnittelun haasteet ja vastuiden jakautumien. <http://webhotel2.tut.fi/turvapaikka/OPAS2012.pdf> Luettu: 8.10.2014

Infopankki. 2014. Yrittäjän velvollisuudet. <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/yrittajan-velvollisuudet> Luettu 4.11.2014

Jaakkola, T., Sorsa, K. 2005. Liiketoiminnan sopimukset. Sopimusriskien hallinta liike- ja kuluttajasopimuksissa. Helsinki: Tekijät ja Edita Publishing Oy.

K&F Professional. 2011. Ryhmäliikunnan koulutus Suomessa. Saatavana http://www.kf-lehti.com/pdf/kfpro_2011_05.pdf Luettu: 4.10.2014

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2008. Kuntokeskukset pitävät usein hintansa piilossa. <http://www2.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/tiedotteet-08/08/kuntokeskukset-pitavat-usein-hintansa-piilossa> Luettu 27.8.2014

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2013. Kuntokeskus Elixia muutti sopimusehtonsa kuluttaja-asiamiehen linjausten mukaisiksi. <http://www.kkv.fi/Ajankohtaista/Tiedotteet/2013/4.10.2013-kkvn-tiedote-kuntokeskus-elixia-muutti-sopimusehtonsa-kuluttaja-asiamiehen-linjausten-mukaisiksi/> Luettu 7.11.2014

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2014a. Sopimuksen irtisanominen ja irtisanomisilmoitus. <http://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Ostaminen-myyminen-ja-sopimukset/sopimukset/sopimuksen-irtisanominen/> Luettu 29.8.2014

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2014b. Sopimusehtojen muuttaminen. <http://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Ostaminen-myyminen-ja-sopimukset/sopimukset/sopimusehtojen-muutokset/> Luettu 2.7.2014

Kuluttajavirasto. 2011. Kuluttajaoikeuden linjaus: Kuntokeskusten sopimusehdot. http://www2.kuluttajavirasto.fi/File/0d6b5d57-2746-4a2b-91d5-773f5f03ad1a/Kuntokeskusten_sopimusehdot.pdf%2017.6.2014 Luettu 2.7.2014

Kuluttajavirasto. 2004. Kuluttajaviraston ohjeet kunnan tuoteturvallisuusvalvonnan valvontasuunnitelman laatimiseksi. Kuluttajaviraston julkaisusarja 9/2004. <http://www.tukes.fi/Tiedostot/Tuoteturva/Kuluttajavirasto/hOhjeet%20kunnan%2>

Otuoteturvallisuusvalvonnan%20valvontasuunnitelman%20laatimiseksi%20.pdf
Luettu: 30.8.2014

Kuluttajavirasto. 2003. Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi. Kuluttajaviraston julkaisusarja 9/2003. Helsinki. <http://www.tukes.fi/Tiedostot/Tuoteturva/Kuluttajavirasto/7.%20Ohjeet%20ohjelmapalveluiden%20turvallisuuden%20edist%C3%A4miseksi%20.pdf> Luettu: 2.10.2014

Kuluttajavirasto. 2007. Tuoteturvallisuusvalvonnan valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2008 - 2010. Kuluttajaviraston julkaisusarja 9/2007. <http://www.tukes.fi/Tiedostot/Tuoteturva/Kuluttajavirasto/cValvontaohjelma%202008-2010.pdf> Luettu: 4.10.2014

Liikunta-alan yrittäjyyden kehittämisstrategia –ohjausryhmä, Heikkala, Koivisto. 2010. Liikunta-alan yrittäjyyden kehittämisstrategia 2020. http://www.diges.info/pdf/Liikunta-alan_yrittajyyden_kehittamisstrategia_2020.pdf Luettu: 5.10.2014

NaturVention. 2013. Asiakkaat arvostavat parhaan sisäilman liikuntakeskusta. <http://www.naturvention.com/fi/author/eeva-niemela/page/8/> Luettu 30.10.2014

Omt- ja Liikuntakeskus Lehmus. 2014a. Lehmuksen säännöt. <http://www.lehmus.fi/jasenyyys/lehmuksen-saannot> Luettu 24.10.2014 Luettu 24.10.2014

Omt- ja liikuntakeskus Lehmus. 2014b. Ryhmäliikuntatunnit. <http://www.lehmus.fi/ryhmaliikunta> Luettu 25.10.2014

Oulun seudun ympäristötoimi. 2012. Kuntosalin perustamisohje. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:X7iTdfH-bDYJ:www.ouka.fi/c/document_library/get_file%3Fuuid%3Dfe977001-b712-4649-bdea-9a9bbbdceeed%26groupId%3D64417+&cd=1&hl=fi&ct=clnk&gl=fi Luettu: 2.6.2014

Puustinen, T. 2006. Avain omaan yritykseen. Kirjakas Ky.

Qicraft. 2014a. Asennuspalvelut. <http://www.qicraft.fi/palvelut-asennuspalvelut/> Luettu: 5.10.2014

Qicraft. 2014b. Cardio. <http://www.qicraft.fi/tuotteet/cardio/> Luettu 30.10.2014

Qicraft. 2014c. Lihaskunto. <http://www.qicraft.fi/tuotteet/lihaskunto/> Luettu 30.10.2014

Saine, M. 2008. Kuluttajamarkkinoinnin opas. Lakipykälät käytännössä. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Silvergym. 2011. Pukeutumistilat tärkeä osa kuntokeskusta. <http://www.silvergym.fi/resources/KF-s36-37.pdf> Luettu 26.10.2014

Suojanen, K., Ojajärvi, J., Savolainen, H., Vainio, P., Vanhanen, P., 2009. Opi Oikeutta. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Suomen Kuntoliikuntaliiton Kuntokeskusbarometri 2010. Aktiivinen Kunta ja yksityissektori liikuntapalvelujen tuottajana. <http://www.sport.fi/system/resources/W1siZiIsIjIwMTMvMTEvMDEvMTRfMDJfNDJfNTkxX0t1bnRva2Vza3VzYmFyb21ldHJpLnBkZiJdXQ/Kuntokeskusbarometri.pdf> Luettu 24.10.2014

Sutinen, M. & Viklund, E. 2004. Kaikki mitä olet halunnut tietää yritystoiminnasta mutta et ole tiennyt keneltä kysyä. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu, Julkaisutoiminta.

Teosto. 2014a. Liikunnanohjaajan tallennuslupa & Liikuntapaikan liikunnanohjaajalupa. <http://www.teosto.fi/kayttajat/kaikki-luvat-ja-hinnat/805> Luettu 2.11.2014

Teosto. 2014b. Musiikki ohjatussa liikunnassa. <http://www.teosto.fi/kayttajat/kaikki-luvat-ja-hinnat/211> Luettu 7.11

Trainer4You. 2014. Aloittelevan Personal Trainerin Vakutuusturva. <http://www.trainer4you.fi/blogi/aloittelevan-ptn-vakuutusturva/> Luettu 20.10.2014

Tukes. 2013. Palveluntarjoajan velvollisuudet. <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Vaatimuksia-palveluntarjoajalle/> Luettu: 2.6.2014

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014a. Liikunta-alalla yli 5,5 miljardin euron markkinat Suomessa. http://www.tem.fi/yritykset/tiedotteet_yritykset?89508_m=115649 Luettu 5.11.2014

Työ- ja Elinkeinoministeriö. 2014b. TEM raportteja 20/2014. Liikuntaliiketoiminnan ekosysteemin muutokset. https://www.tem.fi/files/40524/TEMrap_20_2014_web_03072014.pdf Luettu: 6.10.2014

Yle. 2010. Uutiset. Kuntokeskuksen jäsen ehdot kannattaa lukea tarkkaan. http://yle.fi/uutiset/kuntokeskuksen_jasenehdot_kannattaa_lukea_tarkkaan/5623459 Luettu 5.11.2014

Yleinen Teollisuusliitto ry. 2014. Mikä on standardi? <http://www.ytl.fi/standardisointi/mita-standardisointi-on> Luettu 11.10.2014

Ämmälä, T., 2006, Suomen Kuluttajaoikeus. Helsinki: Talentum Oyj.

Lainsäädäntö

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38

Kuluttajaturvallisuuslaki 22.7.2011/920

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Työsopimuslaki 26.1.2001/55

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738

Valtioneuvoston asetus eräitä kuluttajapalveluja koskevasta turvallisuusasiakirjasta. 3.11.2011/1110

Valtioneuvoston asetus kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa (553/2013)

Valtioneuvoston asetus kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista. 23.6.2004/613